

Kandau: Persistència d'objectes per a aplicacions KDE

Albert Cervera i Areny (albert@wickywicky.net)

Juny 2006

Resum

La recent popularització de sistemes com Castor o Hibernate, ha fet que la persistència d'objectes sigui un element habitual en desenvolupaments sobre la plataforma Java i es comenci a valorar l'estalvi de temps que suposa una eina d'aquestes característiques. Malauradament però, no és senzill trobar un sistema de persistència d'objectes per C++ decent, principalment per la inexistència de mecanismes d'introspecció en el propi llenguatge. Kandau, aprofita i amplia les facilitats d'introspecció que aporta la llibreria Qt per tal d'oferir d'una forma extremadament simple, persistència d'objectes per a aplicacions escrites en C++.

1 Introducció

La persistència d'objectes és avui en dia, un element més de la pila de tecnologies utilitzades en el desenvolupament en Java. Castor [Cas06] i Hibernate [Hib06], són possiblement els exponents més coneguts. També hi ha implementacions de tecnologies semblants en altres llenguatges i plataformes, com ZODB [ZOD06] per Python o NHibernate per .NET [NH06].

Malgrat això, no ha estat fins fa poc que aquestes tecnologies s'han imposat, i malgrat els seus grans avantatges, encara hi ha molts llenguatges i desenvolupadors que les ignoren. Tal és el cas de les aplicacions escrites en PHP, C o C++. Sovint, els desenvolupadors lliguen el seu projecte a un sistema gestor de bases de dades i opten per implementar sobre la marxa la correspondència objecte-relacional.

Un altre cas freqüent són aplicacions que creixen més del previst o han de començar a permetre accés a múltiples usuaris a les dades. L'aplicació ha anat desant les dades en un fitxer propi, mitjançant funcions per la serialització de cada una de les classes i de cop, apareix la necessitat de no lligar-se a un format concret. Sorgeixen nous estàndards, els administradors comencen a demanar poder desar les dades en servidors, etc.

L'entorn d'escriptori KDE, proporciona una plataforma extraordinària pel desenvolupament d'aplicacions gràfiques per sistemes operatius Unix i

ben aviat per Windows. Malgrat això, múltiples aplicacions han hagut de desenvolupar la seva pròpia interfície sobre la qual desenvolupar nous *backends* per a la persistència de les dades.

2 Què ofereix Kandau?

Tot tipus d'aplicacions es poden veure beneficiades per l'ús de la llibreria Kandau [CA06]. La poden utilitzar per desar la configuració de l'aplicació en un fitxer o base de dades, però també poden utilitzar-lo per emmagatzemar majors volums d'informació, com la gestió d'una base de dades de contactes o dades de facturació d'una empresa. A més a més, Kandau ofereix altres solucions que poden ser d'utilitat a aplicacions que cerquin, tan sols, eines que permetin un ús intensiu de la introspecció de codi.

En les següents seccions exposarem els tres puntals que formen Kandau.

2.1 Introspecció

La plataforma de desenvolupament Qt [Tro06], permet una certa introspecció als desenvolupadors d'aplicacions en C++, llenguatge, que d'altre banda, no té suport per a aquests mecanismes. Essencialment, Qt ofereix la possibilitat de declarar propietats a les classes i iterar-hi a través d'un objecte instanciat que hereti de `QObject`.

Kandau, estén les possibilitats d'introspecció de les Qt permetén:

- Iterar a través de les classes declarades. És a dir, sense necessitat de crear cap objecte, poder saber quines classes hi ha disponibles.
- Iterar a través de les propietats d'una classe, sense necessitat de crear-ne una instància.
- Establir relacions de tipus 1-1, 1-n, n-1 i n-n entre classes i iterar a través d'elles.
- Encastar meta-informació complexa a les declaracions de classes.

Això permet al programador (i al Kandau) poder dibuixar un esquema del model de dades i crear de forma automàtica, per exemple, les taules adients per a una base de dades SQL. A més de permetre crear interfícies gràfiques de forma totalment automatitzada.

La introspecció oferta, per tant, pot ser d'utilitat, no tan sols a aquells que desitgin l'emmagatzemament de la informació, sinó a qualsevol aplicació que vulgui obtenir major informació sobre les classes sense la necessitat d'un precompilador.

El següent fragment de codi en C++ mostra com es poden llistar totes les classes declarades amb les relacions que s'estableixen entre elles i les propietats de cada una:

```

ClassInfoIterator cit( Classes::begin() );
ClassInfoIterator cend( Classes::end() );
ClassInfo *current;
for ( ; cit != cend; ++cit ) {
    current = (*cit);

    kdDebug() << "Class: " << current->name() << endl;
    kdDebug() << "    Properties:" << endl;
    PropertiesInfoConstIterator pit( current->propertiesBegin() );
    PropertiesInfoConstIterator pend( current->propertiesEnd() );
    PropertyInfo *pro;
    for ( ; pit != pend; ++pit ) {
        pro = *pit;
        kdDebug() << "        Name: " << pro->name() << "    Type: "
            << QVariant::typeName( pro->type() ) << endl;
    }

    kdDebug() << "    Objects:" << endl;
    RelationInfosIterator oit( current->relationsBegin() );
    RelationInfosIterator oend( current->relationsEnd() );
    RelationInfo *obj;
    for ( ; oit != oend; ++oit ) {
        obj = *oit;
        QString n;
        n = obj->isOneToOne() ? "1-1" : "N-1";
        kdDebug() << "        Name: " << obj->name() << "    Class: "
            << obj->relatedClassInfo()->name() << "    Relation: "
            << n << endl;
    }

    kdDebug() << "    Collections:" << endl;
    CollectionInfosIterator lit( current->collectionsBegin() );
    CollectionInfosIterator lend( current->collectionsEnd() );
    CollectionInfo *col;
    for ( ; lit != lend; ++lit ) {
        col = *lit;

        QString n;
        n = col->isNToOne() ? "N-1" : "N-N";
        kdDebug() << "        Name: " << col->name() << "    Class: "
            << col->childrenClassInfo()->name() << "    Relation: "
            << n << endl;
    }
}
}

```

2.2 Persistència

La persistència de la informació és el punt més fort del Kandau, i és que un programador acostumat a la creació de classes a l'estil Qt, només ha d'afegir un parell de macros per tal d'obtenir la persistència de les propietats dels seus objectes. A més, Kandau permet al programador establir relacions entre els diferents objectes, i emmagatzemar també aquestes relacions en fer el *commit()*.

Tal com es veu en la declaració de la classe, el que cal fer és: heredar de Object i cridar la macro DCLASS(nom_de_la_classe). No cal mantenir cap variable per la informació de relacions entre objectes.

```
class Author : public Object
{
    Q_OBJECT
    Q_PROPERTY( QString firstName READ firstName WRITE setFirstName );
    Q_PROPERTY( QString lastName READ lastName WRITE setLastName );
    Q_PROPERTY( QString fullName READ fullName );
    Q_PROPERTY( QString biography READ biography WRITE setBiography );
    Q_PROPERTY( uint birthYear READ birthYear WRITE setBirthYear );
public:
    DCLASS( Author );

    void setFirstName( const QString& name );
    const QString& firstName() const;

    void setLastName( const QString& name );
    const QString& lastName() const;

    QString fullName() const;

    void setBiography( const QString& biography );
    const QString& biography() const;

    void setBirthYear( uint year );
    uint birthYear() const;

    Collection* bibliography();

private:
    QString m_firstName;
    QString m_lastName;
    QString m_biography;
    uint m_birthYear;
};
```

En la implementació cal: fer la crida a la macro `ICLASS(nom_de_la_classe)`, establir les relacions a la funció `createRelations()`, implementar les funcions que porten als objectes relacionats mitjançant la macro `GETOBJECT` o `GETCOLLECTION` segons el tipus de relació i afegir la macro `MODIFIED` en les funcions que permeten establir una propietat de l'objecte, per tal que el *Manager* pugui saber si l'objecte s'ha modificat.

```
#include "author.h"

ICLASS(Author);

void Author::createRelations()
{
    COLLECTION( Book );
}

void Author::setFirstName( const QString & name )
{
    MODIFIED;
    m_firstName = name;
}

const QString & Author::firstName( ) const
{
    return m_firstName;
}

void Author::setLastName( const QString & name )
{
    MODIFIED;
    m_lastName = name;
}

const QString & Author::lastName( ) const
{
    return m_lastName;
}

QString Author::fullName( ) const
{
    QString sfirst = m_firstName.stripWhiteSpace();
    QString slast = m_lastName.stripWhiteSpace();
    if ( sfirst != "" && slast != "" )
        return slast + ", " + sfirst;
}
```

```

        else
            return sfirst + slast;
    }

void Author::setBiography( const QString & biography )
{
    MODIFIED;
    m_biography = biography;
}

const QString & Author::biography( ) const
{
    return m_biography;
}

void Author::setBirthYear( uint year )
{
    MODIFIED;
    m_birthYear = year;
}

uint Author::birthYear( ) const
{
    return m_birthYear;
}

Collection* Author::bibliography()
{
    return GETCOLLECTION( Book );
}

```

En el fragment de codi següent, és pot veure com és de senzill desar un parell d'objectes, a una base de dades PostgreSQL, creant-ne abans les taules necessàries.

```

Classes::setup();

QSqlDatabase *db = QSqlDatabase::addDatabase( "QPSQL7" );
db->setDatabaseName( "bookshelf" );
db->setUserName( "user" );
db->setPassword( "password" );
db->setHostName( "localhost" );
if ( ! db->open() ) {
    kdDebug() << "Failed to open database: " << db->lastError().text()

```

```

        << endl;
    return 1;
}
DbBackendIface *backend = new SqlDbBackend( db );

Manager *manager = new Manager( backend );

// Create necessary tables
manager->createSchema();

ObjectRef<Author> monzo = Author::create();
monzo->setFirstName( "Quim" );
monzo->setLastName( "Monzó" );
monzo->setBirthYear( 1952 );
monzo->setBiography( "Born in Barcelona in 1952, has worked as a graphic"
    " designer, translator, journalist and has contributed to radio"
    " and TV programmes." );

ObjectRef<Book> benzina = Book::create();
benzina->setTitle( "Benzina" );
benzina->setIsbn( "84-7727-434-7" );
benzina->setYear( 1983 );
monzo->bibliography()->add( benzina );

kdDebug() << "The author of the book 'Benzina' is "
    << benzina->author()->fullName() << endl;
// Output: "The author of the book 'Benzina' is Monzó, Quim"

manager->commit();

```

Cal dir, que si es volgués emmagatzemar la informació en un fitxer XML, tan sols caldria treure el codi de connexió a la base de dades i utilitzar aquest altre motor (o un que programéssim nosaltres mateixos):

```
DbBackendIface *backend = new XmlDbBackend( "bookshelf.xml" );
```

Una altra qüestió a fer notar sobre el codi anterior, és que tan bon punt s'ha afegit el llibre a la bibliografia de l'autor, la relació llibre-autor queda establerta també per determinar qui és l'autor del llibre. Això es produeix de forma automàtica, ja que el *Manager*, sap que la relació n-1 que hi ha entre el llibre i l'autor, és la mateixa 1-n que hi ha entre l'autor i els seus llibres.

3 Desenvolupament RAD (Desenvolupament ràpid d'aplicacions)

Kandau, a més dels mecanismes de persistència, pretén simplificar el desenvolupament d'aplicacions senzilles i monòtones que poden fer ús de la introspecció per generar diàlegs d'interacció amb l'usuari. De fet, mitjançant els *widgets* que incorpora la llibreria, es pot navegar i actualitzar les dades de les classes que hom crea sense escriure ni una sola línia de codi per a la generació dels diàlegs.

La idea, és crear un conjunt d'elements gràfics que permetin desenvolupar de forma ràpida aplicacions basant-se en les classes i en les seves relacions, en lloc de fer-ho a partir de taules en una base de dades, com és típic d'Access o Kexi. El desenvolupament de l'aplicació a partir de taules, no és tant natural com fer-ho a partir de classes pel desenvolupador de C++.

4 Conclusions

Kandau és una llibreria per a la persistència d'objectes en C++ que intenta mantenir la facilitat d'ús i ofereix eines pel desenvolupament ràpid d'interfícies gràfiques d'usuari. Aquesta facilitat d'ús però, no treu funcionalitats i permet emmagatzemar, de forma trivial, les dades a una base de dades PostgreSQL o en un fitxer XML, només variant una línia de codi. Fins i tot, l'estructura de la base de dades es pot crear automàticament.

Aquestes possibilitats, unides a la gran potència de les llibreries KDE fan que el desenvolupament d'aplicacions en C++, sigui cada dia més senzill i ràpid i permeten al programador centrar-se en els problemes propis de la seva aplicació, sense necessitat d'escriure una vegada i una altra codi molt semblant projecte darrere projecte.

Referències

- [CA06] Albert Cervera Areny. *Pàgina principal del projecte Kandau* (<http://kandau.berlios.de>), 2006.
- [Cas06] Castor. *Pàgina principal del projecte Castor* (<http://www.castor.org>), 2006.
- [Hib06] Hibernate. *Pàgina principal del projecte Hibernate* (<http://www.hibernate.org>), 2006.
- [KDE06] KDE. *Pàgina principal del projecte KDE* (<http://www.kde.org>), 2006.
- [NH06] NHibernate. *Pàgina principal del projecte NHibernate* (<http://www.hibernate.org/343.html>), 2006.

- [Tro06] Trolltech. *Qt Reference Documentation* (<http://doc.trolltech.com/>), 2006.
- [ZOD06] ZODB. *Pàgina principal del projecte ZODB* (<http://www.zope.org/Wikis/ZODB/FrontPage>), 2006.
- [ZR04] Richard Moore Zack Rusin, Till Adam. *Common Programming Mistakes* (<http://developer.kde.org/documentation/other/mistakes.html>), 2004.